

Woordkunst-drama

2de graad D-finaliteit
II-WoDr-d

BRUSSEL

D/2024/13.758/067

Versie januari 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de cesuurdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de cesuurdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang in de tweede graad

2.1.1 Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit

Het leerplan Woordkunst-drama is vanuit eenzelfde visie en op een gelijkaardige manier opgebouwd als leerplannen voor de andere kunstvakken binnen de podiumkunsten. Kunstbeschouwing is in dit leerplan als een apart deel opgenomen. Je kan ervoor kiezen om die leerplandoelen apart of geïntegreerd aan te bieden.

2.2 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op minimumdoelen van de basisvorming en cesuurdoelen.

Het leerplan is gericht op 12 graaduren en is bestemd voor de studierichting Woordkunst-drama.

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de [PRO-pagina](#) met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Woordkunst-drama en het vormingsconcept

Het leerplan Woordkunst-drama is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In het leerplan ligt de nadruk op het artistieke wat aan bod komt door een integratie van de culturele en sociale vorming. Ook talige en lichamelijke vorming komen aan bod. De wegwijzers verbeelding, uniciteit in verbondenheid en kwetsbaarheid en belofte maken er inherent deel van uit.

Culturele vorming

Culturele vorming biedt leerlingen mogelijkheden om kunst en cultuur te verkennen en te verwerken. Leerlingen onderzoeken hoe de wereld of de samenleving is en verbeelden hoe die zou kunnen zijn. Kunst stimuleert hen om met een kritische en open blik cultuur waar te nemen. Via kunst en cultuur komen ze ook in contact met het artistieke. Artistieke uitingen van zichzelf en anderen raken en inspireren leerlingen. Zo groeit hun cultureel bewustzijn en ontwikkelen ze hun creatief denken en doen. Dat draagt bij tot hun persoonlijke ontwikkeling in relatie met de anderen.

Sociale vorming

In sociale vorming leggen we de focus op de mens als een relationeel wezen. Leerlingen leren zichzelf kennen als meer dan losse individuen, maar herkennen en erkennen zich als persoon en als knooppunt van relaties. Sociale vorming daagt hen uit om minder ik-gericht en meer empathisch te gaan leren en leven en duurzame sociale en relationele vaardigheden te ontwikkelen. Samen creëren en samen verbeelden betekent dat ze rekening houden met eigen mogelijkheden en die van de ander.

Talige vorming

Talige vorming ondersteunt de persoonlijke vaardigheid om te communiceren, (artistieke) taal als cultuurverschijnsel te beleven en als artistieke expressie te hanteren. Leerlingen gebruiken (artistieke) talen

om structuur te brengen in de eigen gedachten, om de realiteit te begrijpen en te structureren, om de eigen perceptie van die realiteit te verbeelden en op persoonlijke wijze weer te geven.

Lichamelijke vorming

Lichamelijke vorming draagt bij tot het ontwikkelen en onderhouden van de motorische competenties van leerlingen. Ze houden rekening met de eigen lichamelijke grenzen en mogelijkheden. Ook op het podium krijgt de lichamelijke vorming aandacht. Leerlingen werken bijvoorbeeld aan hun spreektechniek (articulatie, ademsteun, stemtraining ...) en aan hun houding op het podium, wel of niet geregisseerd. Zangtechniek en stemvorming komen in de rubriek Muziek als ondersteuning aan bod.

Verbeelding

Kunst geeft een specifiek creatieve, verbeeldende kijk op de mens, de wereld en op God. Verbeelding breidt het voorstellingsvermogen van leerlingen uit en geeft ruimte om datgene wat niet onmiddellijk tastbaar is, uit te drukken en over te dragen. Leerlingen krijgen kansen om nieuwe werelden te leren kennen en te maken. Via kunst stimuleer je leerlingen om hun verbeeldingskracht te beleven, te versterken, vorm te geven en ervan te genieten. Aan de grondslag van een artistieke, kunstzinnige ervaring ligt de verbeelding.

Uniciteit in verbondenheid

Vanuit onze christelijke mensvisie erkennen en waarderen we de leerling als uniek persoon met eigen mogelijkheden en beperkingen, een eigen geschiedenis en persoonlijkheid. Artistieke expressie is betrokken op identiteit, op het diepste wezen van de mens. Door het beschouwen van en geraakt worden door geeft kunst zin en betekenis aan wie we zijn en aan de wereld waarin we leven. Leerlingen krijgen kansen om te groeien in relatie met zichzelf, de andere en de wereld.

Kwetsbaarheid en belofte

Door in aanraking te komen met een of meer artistieke vormen ontdekken leerlingen hun interesses en mogelijkheden. Zij kunnen door artistieke uitingen geraakt worden en ze worden geconfronteerd met hun kwetsbaarheid, grenzen, dromen en groeikansen. Daardoor leren ze hun eigen kracht en kwetsbaarheid kennen.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Gedreven met woordkunst en drama omgaan, individueel en samen met anderen

Nieuwsgierigheid en verwondering leiden tot zin. Zin om te kijken, verder te kijken, vanuit een ander standpunt te kijken. Dit anders kijken leidt tot maken. De leerling heeft een passie voor woordkunst en drama. Dat uit zich in een intensieve beschouwing en een artistieke en creatieve zoektocht, alleen en in klasverband.

De leerlingen ontwikkelen een intrinsieke motivatie en nemen hun leerproces in handen. Ze tonen zelfdiscipline, ambitie, verantwoordelijkheid en enthousiasme in hun leerproces. De leerlingen vinden gedrevenheid bij zichzelf, maar ook steeds in relatie tot de groep. Ze leren een actieve rol opnemen in groepsverband waar vertrouwen, aanmoediging en constructieve feedback belangrijke vaardigheden zijn.

Kunst onderzoeken, betekenis geven en waarderen

Kunst beschouwen en creëren betekent groeien als mens. Daarvoor is het belangrijk dat de leerlingen met een open en nieuwsgierige blik naar de wereld rondom hen kijken. Door hun omgeving waar te nemen, te

ervaren, te interpreteren, betekenis te geven en te waarderen, leren ze schoonheid herkennen in al haar facetten en zullen ze in staat zijn de wereld met vertrouwen en in verwondering tegemoet te treden.

Met kunst en cultuur ontdekken en begrijpen leerlingen zichzelf, de omgeving, de maatschappij en de wereld. Leerlingen onderzoeken hoe de wereld of de samenleving is of zou kunnen zijn. Kunst geeft een specifieke kritische en diverse manier van kijken naar cultuur. Betekenis geven heeft zowel betrekking op de artistieke uitingen die leerlingen zelf maken als op de professionele uitingen van kunst.

Artistieke deskundigheid inzetten bij drama en bij presenteren

De leerlingen leren de aangeleerde technieken inzetten in artistieke contexten. Ze ontwikkelen hun vakmanschap om solistisch en in groep op de vloer te spelen. In de lespraktijk is er aandacht voor de verbinding vanop de vloer met een publiek. De leerlingen gebruiken technieken om te communiceren met het publiek en ze ervaren daarbij spelplezier en spelovergave.

Verbeeldingskracht centraal stellen in het artistiek proces

De leerlingen onderzoeken hun fantasie, verbeeldings- en inlevingsvermogen. Ze vergroten hun verbeeldingskracht al doende op de vloer. Ze leren vertrouwen op hun verbeelding en kunnen die inzetten bij improvisatie en bij ingeoefende scènes. Ze leren hoe ze hun intrinsieke en extrinsieke belevingswereld kunnen vertalen naar drama en hoe ze via hun spel in een personage kunnen transformeren of een verbeeld universum tot leven kunnen wekken.

Vanuit een verbondenheid met zichzelf drama beleven en overbrengen op een publiek

Leerlingen leren hun talenten kennen en inzetten in repetities en voor een publiek. Ze groeien in het accepteren van hun beperkingen en werkpunten, en verbeteren hun aanpak ervan waarbij ze zich tijd gunnen om te evolueren. De leerlingen leren om tussenstappen uit te denken om het eigen leerproces behapbaar te maken en constructief aan te pakken. De leerlingen groeien in hun mentale kracht: ze leren omgaan met angst, twijfels, groepsdruk, vermoeidheid, fysiek intensief bezig zijn. De leraar stimuleert een realistisch en positief zelfbeeld en heeft aandacht voor zowel de fysieke als mentale noden van de leerlingen.

3.3 Opbouw

Dit leerplan bestaat uit deze rubrieken:

- Woordkunst-drama
- Muziek als ondersteuning
- Beweging als ondersteuning
- Kunstbeschouwing

Dit leerplan biedt de ruimte om zelf keuzes te maken in het clusteren van doelen en zo tot dwarsverbanden te komen.

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang in de tweede graad

Dit leerplan vertoont een heldere synergie met het leerplan Nederlands, met name op het gebied van literatuurbeleving en -analyse. De integratie van drama en woordkunst biedt een unieke invalshoek om

literaire werken te verkennen en begrijpen. Het proces van dramatisering kan bijdragen aan een diepere en meer persoonlijke betrokkenheid bij literatuur, doordat leerlingen zich actief inleven in de personages en verhalen. Ook samenwerking met de vreemde talen kan interessant zijn bij het verwerken van teksten in een vreemde taal.

3.4.2 Samenhang met de derde graad

In de derde graad zullen de leerlingen artistieke basisvaardigheden verdiepen en verbreden. De leerlingen nemen meer initiatief en gaan zelfstandig aan de slag. Ze verkennen verschillende stijlen en ontwikkelen een eigen, authentieke stijl. Ze kunnen zich complementair opstellen ten opzichte van de ander.

3.5 Aandachtspunten

Graadleerplan

Het leerplan Woordkunst-drama is een graadleerplan. Als lerarenteam spreid je de leerplandoelen over de twee leerjaren waarbij overleg en een planmatige aanpak cruciaal zijn.

Het is belangrijk om het leerplan in zijn geheel te beschouwen waarbij verschillende leerplandoelen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en over de rubrieken heen moeten worden bekeken en aangepakt. De ordening in dit leerplan leidt niet tot een organisatie van een afzonderlijke vakkenstructuur. Het is vanuit pedagogisch-didactisch standpunt dan ook absoluut nodig om degelijke samenhang te brengen tussen praktijk en theorie. Dat betekent dat er voor het specifieke deel van de studierichting geen verdeling is in vakken. In de leerplandoelen vormen theorie en praktijk een geheel, waardoor de afstemming van de theorie op de praktijk optimaal wordt.

Artistiek proces

Het artistiek proces is eigen aan de kunstrichtingen. Het speelt in alle specifieke leerplannen van het domein Kunst en creatie een belangrijke rol. Vanuit elke studierichting wordt het artistiek proces specifiek ingevuld. Er zullen gelijkenissen zijn met andere studierichtingen, maar ook duidelijke verschillen. Het kan interessant zijn om het artistiek proces te realiseren via cross-overs.

Artistiek proces wordt ruim geïnterpreteerd. Ook reflecteren, presenteren, inspiratie zoeken, onderzoeken, experimenteren, betekenis geven zijn delen van het artistiek proces. Het artistiek proces kan organisch verlopen, het is geen stapsgewijs proces. Leerlingen gaan aan de slag met diverse vormgevingsmiddelen, technieken, materialen en leren de mogelijkheden en beperkingen ervan kennen. Ze verdiepen het artistiek denken, voelen en handelen. Het artistiek proces kan zowel een proces, een resultaat, een concept als een creatie omvatten.

Kunstbeschouwing

Kunstbeschouwing kan je integreren in de andere componenten van het leerplan. Het refereren naar het kunstgebeuren vroeger en nu zal een vanzelfsprekend item zijn in de wisselwerking tussen leraar, leerling en lesdoelen. Het beschouwen van kunst vertrekt vanuit de podiumkunsten, maar ook vanuit een brede blik op kunsten. Zo kunnen leerlingen onderzoeken hoe woord, drama ... in andere kunstvormen een plaats kreeg en krijgt.

Theatercodes

Leerlingen hebben aandacht voor enkele praktische theatercodes. Ze respecteren etiquette of afspraken achter de coulissen. Hierbij leren ze niet alleen hoe ze hun rol op het podium moeten vertolken, maar ook hoe ze zich achter de coulissen dienen te gedragen. Het respect voor de coulissen, zowel wat betreft het omgaan met materiaal als het eerbiedigen van de ruimte, staat centraal. Die theatercodes dragen bij aan het creëren van een professionele en harmonieuze werkomgeving, waarin zowel het artistieke als het sociale aspect van het theatervak tot uiting komt.

Vakterminologie

Het correct gebruik van vakterminologie in de praktijk- en theorielessen is essentieel voor heldere communicatie binnen dit vakgebied, waardoor leerlingen in staat zijn om complexe ideeën en concepten nauwkeurig te beschrijven. Het stimuleert kritisch denken en analyse, omdat het leerlingen aanmoedigt om de betekenis van termen te doorgronden en verbanden te leggen tussen verschillende begrippen, wat bijdraagt aan een diepgaand begrip van de leerstof.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Woordkunst-drama

Minimumdoelen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar BK

MD 16.04 De leerlingen doorlopen een artistiek-creatief proces vanuit verbeelding. (LPD 2, 10, 13, 17, 21)

(Rekening houdend met de ontwikkeling van leerlingen en de context waarin het minimumdoel aan bod komt.)

CD 04.01.01 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie. (LPD 2, 10, 13, 17, 21)

CD 04.01.02 De leerlingen creëren artistiek werk met behulp van specifieke bouwstenen, technieken en materialen. (LPD 4, 5, 6, 7, 19)

CD 04.01.03 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project. (LPD 9)

CD 04.01.04 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces en werk. (LPD 14)

LPD 1 + De leerlingen experimenteren met verbeelding vanuit improvisatie, bestaand tekstmateriaal en bestaand artistiek werk.

Wenk: Leerlingen laten zich inspireren door beelden en ideeën. Ze gaan ermee associëren, improviseren, repeteren ... Ze vertrekken bv. vanuit intuïtie, inleving, emotie en vanuit artistiek denken, voelen en handelen.
Je kan een ruime variatie aan bestaand artistiek werk, teksten en materiaal aanbieden.

LPD 2 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie.

Samenhang tweede graad: I-II-III-GFL LPD 14

Wenk: Bij het doorlopen van een artistiek proces kan je denken aan:

- het selecteren van ideeën zoals bij eigen gedachten en gevoelens stilstaan, artistieke werken bestuderen, indrukken of objecten verzamelen;
- het koppelen van de eigen bedoeling aan vormgeving via methodes zoals trial and error, try-out;
- het gebruiken van basistechnieken.

Wenk: Je kan leerlingen een logboek of procesboek laten bijhouden.

Wenk: Je moedigt leerlingen aan om ook inspiratie te zoeken in situaties buiten de schoolmuren, zoals een tentoonstelling bezoeken, naar theater of bioscoop gaan, een boek lezen, specifieke (vak)literatuur doornemen, de actualiteit volgen.

Wenk: Je kan leerlingen uitnodigen om ook artistieke expressievormen te analyseren buiten Woordkunst-drama. Daar kunnen ze eveneens inspiratie vinden voor hun eigen creaties.

LPD 3 + De leerlingen experimenteren met speltechnieken en spelvaardigheden om tot theatrale zeggingskracht te komen.

Wenk: Je kan aandacht besteden aan aspecten zoals overgave, gronding, focus, interne rust, autonomie, vrije ademhaling, vrij energie laten stromen.

Wenk: Taalgebruik, taalgevoel, taalrijkdom, taallenigheid vormen hier belangrijke aspecten. Je kan leerlingen de veelzijdigheid van taal bijbrengen. Je kan hen confronteren met een grote variatie aan teksten, hen uitdagen om met uiteenlopende tekstsoorten en teksttypes te werken.

LPD 4 De leerlingen gebruiken bewust lichaam en stem in spel- of vertelsituaties.

Wenk: Je kan wijzen op goed en gezond gebruik van de stem binnen het creatief-artistieke proces, bijvoorbeeld ademhaling, articulatie, correcte klankvorming, pittigheid en projectie en het goed en gezond inzetten van het lichaam, bijvoorbeeld houding, spiertonus, spanning, ontspanning, balans, kracht, coördinatie ...

LPD 5 De leerlingen passen basistechnieken toe op het vlak van ademhaling, stemgebruik, lichaamshouding en projectie.

LPD 6 De leerlingen creëren artistiek werk met behulp van bouwstenen, materialen en technieken.

Wenk: Afhankelijk van de opdracht komen andere bouwstenen, technieken en materialen aan bod. Bij bouwstenen kan je bv. denken aan:

- deze mogelijke technieken: improvisatie, inleving, samenspel, theatrale stijlen ...;
- deze mogelijke materialen: lichaam, stem, taal, kostuum, decor, rekwisieten, digitale tools ...

LPD 7 De leerlingen experimenteren met technieken en vaardigheden van samenspel.

Wenk: Bij technieken en vaardigheden kunnen deze aspecten aan bod komen:

- luisteren;
- incasseren;
- actie-reactie;
- nieuwe impulsen geven en ontvangen.

LPD 8 + De leerlingen experimenteren met andere kunstvormen binnen Woordkunst-drama.

Wenk: Je kan de leerlingen uitnodigen om ook andere expressievormen te integreren. Je kan hen laten zoeken naar mogelijke manieren om met bijvoorbeeld muziek, beeld, diverse media ... aan de slag te gaan.

Wenk: Met podcasts werken, met microfoons aan de slag gaan, geluiden gebruiken, met een camera opnames maken, monteren van geluid of beeld brengt variatie. Montage kan het inzicht verhogen in 'kijken', in dramaturgie.

LPD 9 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.

Wenk: In het kader van een gemeenschappelijk project kunnen de leerlingen naast hun artistieke competenties ook hun vaardigheden op het vlak van logistiek, organisatie of communicatie samenbrengen. Het gemeenschappelijk project kan binnen en buiten de klas of school worden georganiseerd.

LPD 10 De leerlingen tonen hun artistiek werk rekening houdend met de specifieke context.

Wenk: Voor de leerlingen van de tweede graad kan je het presenteren eerder in een veilige omgeving en met een beperkt publiek laten gebeuren. Presenteren betekent bijvoorbeeld toonmomenten in de les, in klassikale situaties, op school met andere klassen of collega's, in andere veilige contexten 'op maat', met een extern publiek ... Het is niet de bedoeling om productgericht te werken in functie van een 'presentatie', maar wel een *work in progress* te tonen. Een presentatie mag het leren en het leerproces niet in de weg staan, leerlingen moeten kunnen groeien, experimenteren met vallen en opstaan.

Wenk: Je nodigt de leerlingen uit om een oordeel (over het eigen werk en dat van een ander) uit te stellen.

Wenk: De leerlingen kunnen methodes toepassen om hun presentatie te verbeteren: *trial and error*, reflecteren, feedback integreren, try-out. Ze kunnen diverse presentatietechnieken gebruiken, zowel uit drama als uit andere artistieke expressievormen om de artistieke creatie te versterken.

LPD 11 De leerlingen maken verbinding met een publiek.

Wenk: Je kan aandacht besteden aan:

- het afstemmen op het publiek;
- het zich verstaanbaar maken voor een publiek;
- het zich met vertrouwen naar een publiek richten;

- het inspelen op reacties;
- het aanvoelen van de ruimte en het innemen van de ruimte;
- het opbouwen en vasthouden van de spanningsboog;
- het in ontvangst nemen van appreciatie;
- ...

LPD 12 + De leerlingen experimenteren met scenografie, mise-en-scène en geluid om hun bedoeling vorm te geven.

Wenk: Bij scenografie kan je bijvoorbeeld denken aan kostuum, decor, rekwisieten, digitale tools, licht en bij geluid aan taal, klank, muziek ...

LPD 13 De leerlingen analyseren verschillende verhalen, teksten en opvoeringen in functie van een artistiek werk.

Samenhang tweede graad: II-NedS'-d LPD 10

Wenk: Je kan een ruime variatie van teksten aanbieden, zoals toneelteksten, poëzie, kortverhalen, literaire fragmenten, cabaretteksten Teksten kunnen komen uit verschillende tijdsperiodes.

Wenk: In Woordkunst-drama komt het onderzoek van de tekst al doende aan bod: tekstkennis, tekstloswerking, tekstinzicht en tekstinterpretatie. Daarbij kan je het onder andere hebben over personages (protagonist vs. antagonist, nevenfiguren) ruimte in tekst vs. de ruimte voor drama (decor), tijd, (vertel)perspectieven, structuur van het verhaal of de scène. Tekstanalyse komt ook aan bod in het vak Nederlands.

LPD 14 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces en werk.

Wenk: In dialoog gaan veronderstelt communicatie in twee richtingen. Het betreft zowel feedback kunnen en durven geven als ook feedback kunnen en durven ontvangen. Je kan leerlingen leren om open te staan voor feedback op hun artistiek proces en hun werk, om elkaar constructieve feedback te geven en ermee aan de slag gaan. De dialoog is niet vrijblijvend, maar wordt gevoerd aan de hand van afgesproken criteria. 'Afgesproken' kan breed worden geïnterpreteerd: criteria afgesproken tussen leraar en leerlingen of criteria afgesproken tussen leerlingen.

Wenk: Je kan leerlingen bv. laten nadenken over onderwerp en bedoeling, koppeling van intentie en vormgeving, codes om zich tot een publiek te richten, concentratie en focus, het doorbreken van de vierde wand.

4.2 Muziek als ondersteuning

Minimumdoelen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar BK

MD 16.04 De leerlingen doorlopen een artistiek-creatief proces vanuit verbeelding. (LPD 2, 10, 13, 17, 21)

(Rekening houdend met de ontwikkeling van leerlingen en de context waarin het minimumdoel aan bod komt.)

CD 04.01.01 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie. (LPD 2, 10, 13, 17, 21)

LPD 15 + De leerlingen experimenteren met klanken, stem en instrumenten vanuit improvisatie en vanuit bestaande composities met theateraal bewustzijn.

Wenk: Je kan de leerlingen leren luisteren naar muziek, muziek aanvoelen, muziek analyseren.

Wenk: Je kan leerlingen hun muzikaliteit laten exploreren bij bestaande muziekstukken en teksten en bij het zelf creëren. Daarbij kan je denken aan:

- inleving en sfeer;
- basistechnieken en diverse muziekstijlen;
- samenhang tussen elementen van een stuk: melodie, tekst, ritme, tempo, dynamiek, harmonie, timbre;
- contrast, verwachting, verrassing, variatie;
- betekenis en effect;
- ...

LPD 16 + De leerlingen exploreren en experimenteren met de communicatieve zeggingskracht van muziek op zich en van muziek in relatie tot beweging, tekst, beeld.

Wenk: Je kan aandacht vragen voor luisteren, incasseren, actie-reactie, impulsen geven en ontvangen. Ook betekenis en effect (contrast) kunnen aan bod komen.

Wenk: Een eigen creatie hoeft geen uitgebreide compositie te zijn, het kan ook een stukje melodie, tekst op muziek, montage of assemblage van bestaand materiaal, bewerking van iets bestaands, een soundscape ... zijn.

LPD 17 De leerlingen communiceren via muziek met een publiek.

Wenk: De leerlingen kunnen enerzijds verworven technieken toepassen bij een presentatie voor publiek, maar anderzijds kunnen ze ook inspelen op wat er in het moment gebeurt, ze kunnen inspelen op onverwachte wendingen.

Wenk: Voor de leerlingen gebeurt dit best in een veilige omgeving en met een beperkt publiek. Dat kan in een les waar medeleerlingen en de leraar publiek zijn.

4.3 Beweging als ondersteuning

Minimumdoelen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar BK

MD 16.04 De leerlingen doorlopen een artistiek-creatief proces vanuit verbeelding. (LPD 2, 10, 13, 17, 21)

(Rekening houdend met de ontwikkeling van leerlingen en de context waarin het minimumdoel aan bod komt.)

CD 04.01.01 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie. (LPD 2, 10, 13, 17, 21)

CD 04.01.02 De leerlingen creëren artistiek werk met behulp van specifieke bouwstenen, technieken en materialen. (LPD 4, 5, 6, 19)

LPD 18 + De leerlingen experimenteren met beweging met theateraal bewustzijn.

Wenk: Theateraal bewustzijn verwijst naar het vermogen van een individu om zich bewust te zijn van de manier waarop ze zichzelf presenteren aan anderen. Het houdt in

dat iemand zich bewust is van zijn of haar gedrag, houding, expressie en presentatie in sociale situaties. Dit bewustzijn kan gepaard gaan met de mogelijkheid om deze presentatie doelbewust te sturen en aan te passen om een bepaalde indruk te wekken of een bepaald effect te bereiken.

Wenk: Deze aspecten kunnen je inspireren:

- lichaam: isolatie, verhouding en verbinding tussen lichaamsdelen, mimiek en blikrichting;
- dynamische bewegingskwaliteiten: kracht, spelen met spierspanning en flow;
- ruimte: richting, levels of lagen, formatie, bewegingsamplitude (groot - klein), interactie met architectuur/infrastructuur;
- tijd: tempo, duur, reactiesnelheid, spanningsboog, herhaling;
- muzikaliteit: frasering, ritme, cadans, maat;
- inleving aan de hand van emoties, intenties, beeldspraak, fantasie;
- vorm: rond - hoekig, mechanisch - organisch, symmetrisch - asymmetrisch, concreet - abstract, mens - dier, atletisch - dagelijks.

LPD 19 De leerlingen creëren gericht bewegingen en composities in functie van een artistiek werk waarbij ze betekenis en effect nauwkeurig integreren.

Wenk: Je kan de leerlingen via ervaren en beleven vaardigheden in functie van hun lichaam laten verwerven en die laten toepassen:

- lichaamsbewustzijn en houding;
- bewegingsaanzet, bewegingsverloop, bewegingsbesef;
- controle over de spierspanning;
- weerstand bieden en toegeven aan de zwaartekracht;
- integratie van een passende ademhaling tijdens het bewegen.

Wenk: Het creëren kan in de vorm van een solo, een duet of een groepswork. Leerlingen kunnen echter wel persoonlijke accenten leggen. Je kan onder andere aandacht besteden aan:

- dynamiek;
- basistechnieken en diverse bewegingsstijlen;
- samenhang tussen elementen van beweging: lichaam, ruimtegebruik, ritme, tempo, muziek;
- contrast, verwachting, verrassing, herhaling, variatie.

LPD 20 + De leerlingen experimenteren met de communicatieve zeggingskracht van dans en beweging op zich en in relatie tot klank, geluid, muziek, tekst en beeld.

Wenk: De leerlingen kunnen bewegen en spreken of zingen met elkaar combineren in verschillende situaties. Ze kunnen klanken omzetten in beweging en omgekeerd met aandacht voor samenhang. Daarbij kunnen de bouwstenen van muziek (muzikale dynamiek, toonhoogte ...) en de bouwstenen van beweging (amplitude, levels ...) in relatie tot elkaar gebracht worden.

Wenk: Je kan leerlingen laten experimenteren in beweging met beleving, emotie en zintuiglijkheid om verbeelding vorm te geven. Je kan bijvoorbeeld vertrekken vanuit eigen emoties en herinneringen of vanuit een verhaal met personages.

LPD 21 De leerlingen communiceren via beweging met een publiek.

Wenk: Je kan met leerlingen werken aan:

- inhoudelijke theatercodes: beseffen hoe je als performer op een podium staat, hoe je de aandacht van het publiek kan trekken en behouden, hoe je te richten naar een specifieke plaats of tegenspeler ... bewust zijn van je plaats op het podium, van de voorgrond, de achtergrond, de interactie tussen performers ...
- praktische theatercodes: positie op het podium, navigeren op het podium ...

4.4 Kunstbeschouwing

Minimumdoelen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar BK

CD 04.02.01 De leerlingen analyseren kunstuitingen uit verschillende stromingen, periodes en samenlevingen. (LPD 22)

LPD 22 De leerlingen analyseren kunstuitingen uit verschillende kunststromingen, periodes en samenlevingen.

Samenhang tweede graad: II-Ges-d LPD 5

Wenk: Je kan dit leerplandoel vanuit Woordkunst-drama bekijken, hoewel het zeker aan te raden is dit ruimer te zien. Je kan meerdere kunstuitingen aan bod laten komen zoals architectuur, beeldende en audiovisuele kunsten, muziek, literatuur, toegepast kunsten, podiumkunsten.

Wenk: Je kan de leerlingen een kunstwerk methodisch laten analyseren waarbij je analysemethoden kiest uit artistiek onderzoek zoals visuele, auditieve, materiële, kwantitatieve, discours-, inhouds-, sociale netwerk- en contextanalyse, zelfanalyse.

Wenk: Je kan de leerlingen meerdere perspectieven laten hanteren zoals eerste persoonsperspectief en derde persoonsperspectief.

Wenk: Kenmerkende kunsthistorische elementen en begrippen die het gemakkelijker maken om kunsthistorische evoluties te begrijpen zoals schoonheidsidealen, vakmanschap, de rol van religie, de rol van de opdrachtgever(s), de rol in beeldvorming over het verleden of het heden, de rol in opinievorming, de betekenissen, de genderdimensie kunnen aan bod komen.

Wenk: Je kan de leerlingen uitnodigen om gericht te kijken en te luisteren naar kunst met kennis van de componenten van het kunsthistorisch referentiekader. Ze kunnen vormgeving van kunst in verband leren brengen met de tijd, ruimte en de maatschappelijke domeinen waarin die voorkomen. Ze kunnen vormgeving (zoals materialen, technieken en functie, in tijd, in ruimte en in maatschappelijke domeinen), inhoud, uitdrukkingsvorm en expressie analyseren.

5 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

5.1 Infrastructuur

Een lokaal met voldoende bewegingsruimte en geschikte akoestiek:

- goed verlucht, verlicht en passend verwarmd lokaal;
- in een gedeelte van de zaal of in de nabijheid van de zaal is ruimte voor didactisch materiaal en begeleidingsinstrument(en);
- met toegang tot een podium met theaterverlichting;
- met toegang tot opname- en weergaveapparatuur;
- een ruimte die dienstdoet als inspirerende leeromgeving met projectiemogelijkheden;
- met toegang tot een (draagbare) computer waarop de nodige software staat en die met internet verbonden is;
- audiovisueel materiaal dat kwaliteitsvol werkt;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met toegang tot een kastje voor EHBO;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

5.2 Materiaal beschikbaar in de infrastructuur

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- een aangepast instrumentarium of professioneel audiomateriaal en multimedia-apparatuur

6 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven
Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	

Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

7 Concordantie

De concordantietabel geeft aan welke leerplandoelen minimumdoelen (MD) en cesuurdoelen (CD) realiseren.

Leerplandoel	Minimumdoelen of cesuurdoelen
1 +	-
2	MD 16.04; CD 04.01.01
3 +	-
4	CD 04.01.02
5	CD 04.01.02
6	CD 04.01.02
7	CD 04.01.03
8 +	-
9	CD 04.01.03
10	MD 16.04; CD 04.01.01
11	MD 16.04; CD 04.01.01
12 +	-
13	MD 16.04; CD 04.01.01
14	CD 04.01.04
15 +	-
16 +	-
17	MD 16.04; CD 04.01.01
18 +	-
19	CD 04.01.02
20 +	-
21	MD 16.04; CD 04.01.01
22	CD 04.02.01

7.1 Minimumdoelen basisvorming

16.04 De leerlingen doorlopen een artistiek-creatief proces vanuit verbeelding.

Voetnoot:

Rekening houdend met de ontwikkeling van leerlingen en de context waarin het minimumdoel aan bod komt.

7.2 Cesaurodoelen

04.01.01 De leerlingen doorlopen een artistiek proces in functie van een creatie.

04.01.02 De leerlingen creëren artistiek werk met behulp van specifieke bouwstenen, technieken en materialen.

04.01.03 De leerlingen zetten hun artistieke deskundigheid in voor een gemeenschappelijk project.

04.01.04 De leerlingen gaan in dialoog over elkaars artistiek proces en werk.

04.02.01 De leerlingen analyseren kunstuitingen uit verschillende stromingen, periodes en samenlevingen.

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang in de tweede graad	7
2.1.1	Samenhang met andere leerplannen binnen de finaliteit	7
2.2	Plaats in de lessentabel	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Woordkunst-drama en het vormingsconcept.....	7
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	9
3.4	Leerlijnen.....	9
3.4.1	Samenhang in de tweede graad	9
3.4.2	Samenhang met de derde graad.....	10
3.5	Aandachtspunten	10
3.6	Leerplanpagina.....	11
4	Leerplandoelen	11
4.1	Woordkunst-drama.....	11
4.2	Muziek als ondersteuning	14
4.3	Beweging als ondersteuning	15
4.4	Kunstbeschouwing	17
5	Basisuitrusting	18
5.1	Infrastructuur	18
5.2	Materiaal beschikbaar in de infrastructuur	18
6	Glossarium.....	18
7	Concordantie	19
7.1	Minimumdoelen basisvorming	20
7.2	Cesuurdoelen	21

